

3. Наказ Державного комітету статистики “Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці (Форми N П-1, П-2, П-3, П-4, П-5, П-6, П-7)” від 05.12.2008 р. № 489 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaapravo.net/akty/administraciya-resolution/akt3dao28m/>

*Ягода А.І., магістрант,
Грушко В.І., доктор економічних наук, професор,
ВНЗ Університет економіки та права «Крок»*

РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВОГО ОБІГУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Готівковий грошовий обіг належить до найважливіших характеристик рівня розвитку економіки держави, які значною мірою впливають на ефективність економічного розвитку країни, збалансування попиту та пропозиції товарів і послуг, рівень життя населення, соціальну стабільність тощо. Зважаючи на це, його оптимальна організація є одним із першочергових завдань діяльності центральних банків.

Метою статті є дослідження сучасного стану та розробка пропозицій щодо вдосконалення інституційних засад і механізму регулювання готівкового грошового обігу в Україні.

В умовах ринкової економіки підприємства постійно підтримують фінансові взаємовідносини з іншими підприємствами, організаціями та робітниками підприємства і окремими особами. Для здійснення діяльності вони мають у своєму розпорядженні грошові кошти.

Інституційна структура готівкового грошового обігу досить складна. Основними елементами національних грошових систем практично всіх країн світу є: найменування грошової одиниці та її частин; види грошових знаків; емісійний механізм; порядок забезпечення грошових знаків; структура грошового обороту; регламентація безготівкового та готівкового обігу; порядок визначення валютного курсу; державні органи організації, регулювання та контролю грошового обігу. Таке розмаїття складних і комплексних структурних елементів і завдань їхнього регулювання вимагає особливої уваги з боку держави та розробки відповідних інституційних механізмів взаємодії окремих інститутів на єдиних підходах і принципах.

До основних принципів управління грошовою системою слід віднести:

- 1) функціонування на території країни включно національної валюти;
- 2) незалежність центрального банку;
- 3) кредитний характер грошової емісії;
- 4) централізоване управління національною грошовою системою;
- 5) забезпечення стійкості та еластичності грошового обігу;
- 6) планування та прогнозування грошового обігу;
- 7) стабільність і надійність механізмів рефінансування банків;
- 8) нагляд і контроль за організацією грошового обігу.

Практична реалізація зазначених принципів і забезпечення їхньої ефективності здійснюються на основі інституційних механізмів, реалізація яких покликана забезпечити стабільність грошового обігу, що визначається, перш за все, стабільністю й ефективністю інституційних засад та інституційного механізму організації й регулювання готівкового грошового обігу.

Гроші і грошів обіг забезпечують функціонування ринкової економіки у державі. Дослідження особливостей правового регулювання грошового обігу в Україні зумовлюється тим, що у зв'язку з динамічними змінами фінансового середовища дієвість створеного за час незалежності механізму правового регулювання вимагає детального аналізу шляхів юридичного впорядкування безперервного руху грошей в економіці країни, виявлення існуючих проблем у цій сфері, розробки рекомендацій щодо їх подолання.

Проведене дослідження дозволяє також зробити висновок, що поняття стабільності грошової одиниці слід розглядати, перш за все, як стабільність грошового обігу, що визначається його стійкістю, безперервністю, достатністю та якістю коштів у обігу, засобів та інструментів здійснення платежів, а не як стабільність купівельної спроможності грошової одиниці чи валютного курсу. Динаміка купівельної спроможності та валютного курсу практично є різновидом ціни грошей і залежить від попиту та пропозиції на них, а тому постійно коливатиметься, що апріорі не дозволяє забезпечити їхню стабільність.

Тому слід визнати, що стабільність грошового обігу визначається, перш за все, стабільністю та ефективністю інституційних засад та інституційного механізму організації й регулювання готівкового грошового обігу.

Заходи грошово-кредитного регулювання вітчизняної економіки істотно впливають на ситуацію в реальному секторі економіки країни. Зростання останніми роками рівня монетаризації відображає позитивні тенденції у визначенні пріоритетів державного регуляторного впливу. Водночас, визначити інструменти, які застосовує Центральний банк, як ефективні механізми державного регулювання економічного зростання неможливо.

Аналіз сучасного стану розвитку готівкового грошового обігу в Україні свідчить, що особливо гострого характеру ця проблема набула в умовах кризи, а частка готівки в загальному обсязі грошової маси залишається високою.

Готівкові кошти традиційно посідають важливе місце в фінансовій системі країни і відіграють важливу роль при здійсненні розрахунків населення для забезпечення своїх потреб. Незважаючи на існуючу тенденцію зниження питомої ваги готівки в загальній грошовій масі, цей показник перевищує рівень розвинутих країн (5-10%). Це пов'язано з високим рівнем тіньової економіки і податкового тиску на товаровиробників, що зумовлює здійснення ними розрахунків поза банками в готівковій формі; невпевненістю населення у фінансовій стабільності і нерозвиненістю фінансових ринків, унаслідок чого значні заощадження зберігаються в готівковій національній та іноземній валюті без залучення банків; низьким рівнем розвитку безготівкових розрахунків, особливо при розрахунках населення за торгівельні, комунальні та інші послуги.

Проведене дослідження дозволяє також зробити висновок, що поняття стабільності грошової одиниці слід розглядати, перш за все, як стабільність

грошового обігу, що визначається його стійкістю, безперервністю, достатністю та якістю коштів у обігу, засобів та інструментів здійснення платежів, а не як стабільність купівельної спроможності грошової одиниці чи валютного курсу. Динаміка купівельної спроможності та валютного курсу практично є різновидом ціни грошей і залежить від попиту та пропозиції на них, а тому постійно коливатиметься, що апріорі не дозволяє забезпечити їхню стабільність.

Список використаних джерел:

1. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. *Національні фінанси: Підручник*. – К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. – 660 с.
2. Дащенко О. В. *Готівковий обіг в Україні : сучасний стан і перспективи розвитку* / О. В. Дащенко // *Збірник наукових праць ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»*. – 2010. – С. 113-124.
3. Дзюбенко О. В. *Проблеми і перспективи регулювання готівкового обігу* [Електронний ресурс] / О. В. Дзюбенко. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/78143.doc.htm
4. Кухарська Н. *Специфіка регулювання готівкового обігу в Україні* / Н. Кухарська // *Економіст*. – 2009. – № 3. – С. 55 – 57.
5. Румик І.І. *Вдосконалення системи грошового обігу в Україні* // *Вчені записки Інституту економіки та права "КРОК"*: зб. наук. пр. - К., 2010. - Вип. 22. - С. 66-74.